

MŪSŲ Lietuva

Jurnal Lietuvos «NOSSA LITUANIA»
DIRETOR RESPONSAVEL
DR. JOSÉ FERREIRA CARRATO
REDATOR: MONS. P. RAGAZINSKAS
SAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES
LAIKRAŠTIS
A D R E S A S :
AV. ZELINA, 515 - C. POSTAL 4118
SÃO PAULO
ATSKIRO NUMERIO KAINA 20,00

N. R. 755 (1)

SÃO PAULO — BRASIL — 1964 M. SAUSIO MĖN. — JANĖIRO 4 D.

XVI METAI

Jeigu galėtų, iš Lietuvos pasitrauktų didžioji tautos dalis

Atvykę iš Lietuvos pasakoja apie pasitraukimą į Vakarus — sunkiai įveikiamos sienos kliūtys — laisvės troškimas Lietuvoje tikrai didelis — Kai Lietuvos gyventojai skubėjo Maskvon apžiūrėti JAV pramonės parodą — juokiamasi iš grįžusiųjų

Elta Neseniai atvykę iš Lietuvos buvo paklausti apie kai kurias pavergtos Lietuvos nuotaikas bei okupuotų lietuvių nuomones dėl pasitraukimo į Vakarus, dėl likusių Lietuvoje pažiūrų į Vakaruose gyvenančių veiklą, dėl kliūčių likusiems pabėgti į Vakarus ir kt. Pirmiausia ELTOS Infor redaktorius paklausė:

— Ar pavergtos Lietuvos gyventojai pagalvoja apie pasitraukimą į laisvuosius Vakarus?

— Taip — atsakė vieni, o kiti pastebėjo, kad gyventojai aiškiai supranta, jog pasitraukimas į Vakarus neįmanomas.

— O kokios pagrindinės kliūys pabėgti?

— Siena, nenusiveikimas, kokių esama įrengimų, kliūčių jai peržengti, dar ir kalbų nemokėjimas Jūros keliu pabėgti neįmanoma ir vien dėl to, jog neturima valiūčių. Žvejų laivai — valtytės sutelkiamos į vieną vietą ir saugomos pasieniečių. Net ir sportininkai, kaip buriuotojai jau daugiau kaip dešimtmetis te gali išplaukti į Kuršių Marias bet ne į jūrą. Užsienio laivai uoste visą laiką saugomi pasieniečių.

— Kokia jūsų nuomonė: ar pavergtos Lietuvos gyventojai pvz., atvykę į vakarus kaip studentai ar turistai, galėtų pasilikti Vakaruose?

— Tai priklauso nuo žmonių būdo, charakterio nes į Vakarų užsienį išleidžiami tokie, kurių šeimos nariai Lietuvoje paliekami įkaitais. Daugumas grįžtu atgal, nes svars oma — ar dėl vieno asmens verta paaokoti visą šeimą?

— Ar žmonės privengia pabėgti į Vakarus dėl neaiškių gyvenimo sąlygų, dėl tėvynės netekimo ir pan. — toliau ELTOS inf. redaktorius klausinėjo neseniai iš Lietuvos atvykusius.

— Tik dėl to, kad dar viena lietuvių Lietuvoje bus mažiau. Svarbiausia, sunku įveikti sienos kliūtis.

— Ar Vakarų propaganda, pvz. lietuviškos radijo valandėlės turėtų informuoti lietuvius tėvynėje, kas laukia pabėgėlių Vakaruose?

— Taip, ypač nušviesti konkrečius atvejus, pavyzdžiui. Reikėtų nurodyti, kad Vakaruose jie bus apklausinėjami ir kad jie turėtų žinoti, jog atsidūrę laisvuose Vakaruose ir kad jiems nėra ko būkštauti.

— O ar buvo imtasi keršto priemonių prieš gimines ar draugus pabėgėlių, kurie Vakaruose reiškėsi antikomunistinėje propagandoje?

— Stalino laikais būta daugiau žinomų atvejų Pvz žinoma, kad savą metų į Vakarus pabėgusių trijų žvejų (dabar gyvenančių JAV ūse) pusbro liai buvo pašalinti iš Klaipėdos jūreivystės mokyklos ir 15 kai metų deportuoti Sibiran kaip žinoję apie bėgimo sumanymus ir nepranešę saugumui.

— Ar daug gyventojų bandytų išvykti iš Lietuvos į Vakarus, jei būtų leidžiama laisvai išvykti? Į kurią kraštą lietuviškai norėtų daugiausia pabėgti?

Vieni atsakė — 80% visų lietuvių. Kiti paryškino: iš prastų žmonių bandytų išvykti labai daug, gal ir visa Lietuva norėtų kompaktiškai persikelti gyventi į kitą vietą. Žinokite — laisvės troškimas Lietuvoje tikrai didelis! O dėl krašto, tai nesvarbu, tik kad kraštas būtų nekomunistinis. Kiti daugiau pasisako už JAV.

Atvykę iš Lietuvos ELTOS inf. redaktorius toliau buvo paklausti, kas Lietuvoje kalbama apie į Vakarus po II pas. karo išvykusius pabėgėlius, ar tikima, kad šie dirba dėl Lietuvos išlaisvinimo. O gal pareiškiami abejojimai dėl tų išėivių veiklos?

— Taip, jie dažnai kalba apie išėivius, juk daugelis šeimų turi Vakaruose pažįstamų, giminių, gauna siuntinius. Kad Vakaruose išėivių veikiam, apie tai žinoma ir iš «Tiesos» puolimų ar užuominų patiriama, apie veiksmų veiklą ir tuo būdu «tarp eilučių» gaunama informacijų. Šiaip dėl laisvinimo veiklos esama įvairių nuomonių.

— Ar Lietuvoje žinoma apie pabėgėlių organizacijas?

— Mažai ar visai nežino. Mums teko pvz. girdėti apie

POPIEŽIUS JERUZALEJE

Trijų išminčių šventės išvakarėse Popiežius Povilas VI keliauja Šventojoje Žemėje, tuo pačiu keliu, kuriuo keliavo išminčiai ieškodami gimusio Karaliaus.

Tik keliauninkas šiandien vyksta ne iš Rytų, bet iš Vakarų.

Popiežius Šventojoje Žemėje lankys visas žymesnes vietas turinčias ryšio su Kristaus gyvenimu ir darbais. Centras bus Jeruzalė.

Pirmą negu Popiežius atvyks Jeruzalė bus pilna maldininkų, žurnalistų ir smalsuolių. Ypač į ten gausiai vyksta Libano, Sirijos, Egipto, Turkijos, net ir Indijos tikintieji, pamatyti Povilą VI. Spėjama, kad Jeruzalės atvyks apie pusę milijono svetimšalių.

Didelę problemą sudaro jų apgyvendinimas ir maitinimas bent porai dienų. Tie, kurie

VLIKĄ, o šiaip patariama iš kai kurių leidinių (pvz. apie Lukšą iš «Vanagai iš anapus»). Apie partinį pasiskirstymą išėivijoje nežinoma.

— Ar žinoma apie pabėgėlių materialinį įsikūrimą JAV-se, ar manoma, kad jie tuo požiūriu gyvena geriau kaip Lietuvoje?

— Čia aiškus klausimas — apie tai geriausiai liudija siuntiniai ar nuotraukos. Amerika juk — turtingumo idealas! Kai Maskvoje vyko JAV bių pramonės paroda, tai Lietuvos žmonės susiorganizavę po kelis vyko ton varodon į Maskvą automobiliais. Parsivežę su pasididžiavimu rodė amerikietiškujų auto mašinų spalvotus katalogus (tai bent, jė sakė, mašinėlės!) arba parsivežė žurnalą «Amerika», kuriame rado straipsnių apie vieną lietuvių, farmoje dirbantį iš Lietuvos keliauta ir į JAV ledo spektaklį Maskvoje. Ap lamai, žinoma, kad Amerikos bedarbis gyvena geriau už vietos partijos sekretorių.

— Dar vienas klausimas — kaip žiūrima į tuos kurie iš Vakarų grįžta į Lietuvą? Ar jie smerkami?

— Iš tokių žmogelių juokiamasi, apgailėstaujama. Tokie sugrįžėliai laikomi propagandos apgauti, jie užjaučiami, išskyrus tuos, kurie ir toliau už «Judo grašius» užsiima komunistiniais piepalais. Kitų nuomone, atsiranda ir tokių lietuvių, kurie nesmerkia sugrįžusiųjų.

neturės pastogės nakties metu, pasiliks gatvėse, ir kad jiems nebūtų šalta, bus sukurtos ugnys pasišildymui. Jeruzalė senas miestas, gatvės siauros.

Popiežius 4 d sausio po pietų, kai tik atvyks laikys mišias Kristaus kapo koplyčioje.

Betlejuje laikys mišias ant altoriaus įrengto prakartėlėje, kur Kristus gimė.

Jeruzalėj apsisistos munciatūroje, šalia Alyvų Kalno, kur Kristus paskutnė naktį prieš savo kančią meldėsi ir krauju prakaitavo.

Alyvų Kalne melsis ir laikys šv. mišias Šv. Karsto Bazilikoje.

Sausio 5 d. automobiliu vyks į Nazaretą. Pakelėje užlips ant Tabaro kalno viršūnės, kur yra pastatytos dvi koplyčios. vieną pranciškonų, kita graikų. Taip pat aplankys Tiberados ežerą, kur Kristus pasirinko pirmuosius savo apaštalus, Simoną ir Andrių. Šioje pat vietoje Kristus po prisikėlimo iš mirusių klausė šv. Petro: Ar myli mane daugiau negu šitie?

Ganyk mano avinėlius.

Dar aplankys Kafarnaumą, Cezarėją. Pastarojoje vietoje Kristus Petruį pavadė vyriausią vadžią: «Tu esi uola ir aut jos pastatysiu bažnyčią, kurios pragaro vartai neužgais». Šita kelionė yra istorinė Popiežius beveik niekad nėra iškėliavęs iš Italijos, nebent svarbių aplinkybių verčiamas. Beveik tikra, kad rei-

Sausio mėnesio «Mūsų Lietuvos» leidėjas yra — KUN BENEDIKTAS SUGINTAS, buvęs S. Paulo lietuvių kolonijos kapelionas, kuriam ši mėnesį sueina 70 metų amžiaus. Šiam jubilėiui atžymėti ir laikraščiu paremti kun. B. Sugintas yra sausio mėnesio «M. L.» leidėjas. Plačiau bus aprašyta sekančiuose numeruose. Šiuo metu gyvena Chicagoj.

škšmingomis progomis applan-
kys ir kitus kraštus.

Jeruzalėje susitikis su aukštais ortodoksų dvasininkais, kas beabejo prisidės prie kritiškesnių bažnyčių suartėjimo.

— Brazilijos prezidentas JOÃO GOULART Naujų Metų sutikimo proga pasakytoje kalboje ypač stipriai pabrėžė reformų reikalingumą. Anot prezidento, be reformų yra neįmanoma sulaukyti ir pinigų vertės kritimą.

— São Silvestre São Paulyje šiais metais suruoštuose Naujų Metų išvakarėse, tradicinės bėgimo, 7 kilometrų, 400 metrų lenktynės, S. Paulo miesto gatvėse, dalyvausiant virš 40 tautų atletams. pirmąją vietą laimėjo belgas Henri Clerek Antra ir trečiaji vieta teko portugalams. Ketvirtieji — Brazilijai.

São Paulo miesto vaizdas.

BIJO KONTAKTŲ SU UŽSIENIO JŪREIVIAIS IR TURISTAIS

«Cina» korespondentas pas tebėjo Rygos uoste «gėdingus reiškinius», su kuriais, esą, reikia kovoti. Rygos jaunuoliai mieliai susitikinėje su užsienio jūreiviais ir turistais, atplaukiančiais į Rygos uostą. Užsieniečių įtakoje Rygos jaunuoliai lengvai pasiduoda visokiems «vakarietiškiems vėjams». Iš užsieniečių jie išsiubagauja ar išsimašina įvairių užsienietišku prekių: kojinių, marškinių, skepetaičių, vakarietišku šokių plokštelių ir kt. Reikia manyti, kad kom. vadai Rygos jaunuolių kontakto su besilankančiais užsieniečiais bijo ne tik dėl vakarietišku prekių ir įtakų, bet dar ir dėl to, kad tie jaunuoliai galėtų būti užverbuojami užsienio institucijų agentais. Toji baimė Sovietuose yra tie siog ligusta.

KELIAI NEIŠBRENDAMI

Latvijos provincijoje keliai labai apbleisti, rašo Rygos «Pad, Jaunatne». Kelius mažai kas tetaiso. Kai vežama miško medžiaga, keliai dar labiau sujaukiami. Ypač blogoje padėtyje esą keliai tarp atskirų kolchozų ir sovchozų. Kai kurie esą tokioje padėtyje, kad jais visai nebegalima susisiekti.

VISUOTINĖS ŽMOGAUS TEISIŲ DEKLARACIJOS SUKAKTIS

Gruodžio 10 d. suėjo 15 metų Jungtinių Tautų priimtajai Visuotinei Žmogaus Teisių Deklaracijai. Jos sukaktį atžymėjo pačios JT, bet sukakties ir pačios deklaracijos tikroji prasmė labiau ryškėjo Pavergtųjų Seimo sukaktuviniame posėdyje. Ta proga Seimas priėmė papildomą raportą apie religijos ir bažnyčios padėtį sovietų pavergtuose Europos kraštuose, taip pat rezoliuciją apie žmogaus teisių tuose kraštuose paneigimą. Raportas pateikia nau-

jausius duomenis apie bažnyčios padėtį, o rezoliucija apeliuota į JT narius, kad jie, lygiai taip kaip pasielgė dėl religinės laisvės tariamo pažeidimo Pietų Vietname, su darytų specialią komisiją žmogaus teisių pažeidimams Albanijoje, Bulgarijoje, Čekoslovakijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Rumunijoje ir Vengrijoje iširti Lietuvos Delegacijos vardu kalbėjo P. Vainauskas.

Pavergtųjų Seimo sukaktuviniame posėdyje pirmininkavo Lietuvos delegacijos pirm. V. Sidzikauskas, kuris ta proga Pavergtųjų Seimui priminė Prezidento Kennedy mirtį, taip pat mirtį trijų žymių Seimo veikėjų — Lietuvai labai draugingo Lenkijos delegato O. Pehr, Čekoslovakijos delegato V. Pavlik'o ir Vengrijos L. Bartock'o.

LIETUVIAI — NAUJI TARPT. MOKSLO AKADEMIJOS NARIAI

ELTAI pranešta iš Paryžiaus: prof. dr. J. Baltrušaitis ir prof. dr. A. Greimo pri-

statymu, Academie Internationale Libre des Sciences et Lettres gruodžio 7 d. vienbalsiai naujais nariais išrinko pasižymėjusius lietuvius mokslininkus: dr. Margerį Jesaitį, dr. Vytautą Pavilani, dr. Mariją Gimbutienę — Alseikaite ir dr. Juozą Girnių Akademijos posėdyje prof. J. Baltrušaitis kalbėjo apie užsienyje paskyro įsteigtas lietuvių kultūrinės institucijas. Posėdžio metu išstatyti ligšiol pasirodę 29 Liet. Enciklopedijos tomai į posėdžio dalyvius padarė labai didelį įspūdį. Atkreiptas dėmesys ir į «Knygų Lentyną».

KALĖDŲ EGLUTĖS IŠKILMĖS VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

Gruodžio 13 d. Vasario 16 Gimnazijoje surengta jau devintą kartą iš eilės, įspūdinga Kalėdų eglutė I Hüttenfeldą atvyko ne tik nemažas liet. svečių būrys, bet ir vokiečių visuomenės ir amerikiečių kariuomenės atstovai iš Schweitzingeno. Pagrindiniu programos dalyku buvo direkt. kun. B. Liubino pa-

ruoštas vaidinimas «Kalėdos svečur» — jį atliko įvairaus amžiaus Gimnazijos moksleiviai. Vaidino net ir prieš keletis metų dar lietuviškai ne mokėję Vaidinima režisavo E. Tamošaitienė, meninę dalį tvarkė dail. A. Krivickas. Po vaidinimo pasirodė mok. K. Motgėbio vadovaujamas Gimnazijos choras (giesmės) ir trimis kalbomis: lietuviškai, vokiškai ir angliškai buvo įvairių klasių moksleivių deklamacijos, teiktos dovanos geriausiai pažengusiems lietuviškai kalboje R. Tamošaitytei ir A. Šmitui Kalėdų eglutę organizavo Gimnazijos Ateitininkų kuopa ir Evangelikų Jaunimo Ratelis. Kalbėjo vokiečių ir amerikiečių atstovai, šie pastarieji dar įteikė ir piniginių dovanų Eglutės iškilimams vadovavo mok. F. Skėrys, vokiečių svečius dar informavęs vokiškai. Moksleiviai ir mokytojai gavo kalėdinių dovanų.

FRANKFURTE PRASIDĖJO AUSCHWITZO ŽUDIKŲ BYLA

Gruodžio 20 d. Vak. Vokietijoje, Frankfurte prasidėjo buv. nacių koncentracijos stovyklos Auschwitze 22 SS pareigūnų byla. Frankfurto byla truks ilgesnį laiką, kviečiami liudytojai ne tik iš Europos kraštų, bet ir iš JAV.

Magdeburginiai miestai ir miesteliai, esantieji prie valdovinių dvarų, turėjo didžiam kunigaikščiui mokėti mokesčius.

1551 m. Vilnius turėjo sumokėti sidabrinės 500 kapų grašų, Kaunas 100 kapų, Trakai 20 kapų, Merkinės miestelis 20 kapų, Ponia 15 kapų, Ukmergė, Anykščiai, Utena po 10 kapų, Raseiniai, Alytus, Valkininkai po 5 kapas.

I šias sumas neįėjo maitų, svaiginamųjų gėrimų pardavinėjimo ir kitokios rinkliavos.

Tauragnai, Molėtai, Sešuočiai, Biržai, Kėdainiai buvo buvę bažnytinių ir pasaulietinių didikų nuosavybė.

Simas Sužiedėlis

Karaliaus Mindaugo Dilemos

«Aidai» 1963 m. Nr. 6

(taša)

Po krikšto Mindaugas išsiuntė delegaciją pas popiežių Inocentą IV, prašydamas globos ir karališko vainiko. Delegacija, pirmoji iš Lietuvos, buvo priimta su dideliu pasitenkinimu ir dėmesiu. Inocentas IV 1251 liepos 17 Mindaugui rašė: «Jūsų prašymui pritariame su didžiausiu palankumu ir pagarba... Niekas tenesikėsina Jūsų bauginti ar skriausti vien dėl to, kad reikiate ištikimybės Šventam Šventam... Toks tebūnie atskirtas nuo Bažnyčios». Tie žodžiai buvo skirti tiems, kurie jau buvo Bažnyčioje.

Mindaugas buvo vainikuotas Švento Sosto autoritetu ir

ano meto bažnytinėms apeigoms. Jis pats rašė, kad buvo pateptas Lietuvos karalium šventais aliejais ir gavo karališką diademą. Vainikavo vokiečių vysk. Henrikas, vainiką uždėjo magistras Andriejus popiežiaus įgaliojimu. Pirmasis buvo Prūsijos ordinas, antrasis — Livonijos. Abu susijungę ordinarai įsipareigojo Mindaugui nebauginti ir neskrjausti. Praktika pasirodė kitokia, ir nėra žinios, kad kas būtų nuo Bažnyčios atskirtas.

Vainikavimas mūsų laikais reikštų valstybės nepriklausomybės — jos de iure pripažinimą. Popiežius Aleksandras IV, Mindaugui prašant, jo vainiką padarė paveldimu

— pripažino vienam iš Mindaugo sūnų. Deja, niekas kitas iš Lietuvos valdovų to vainiko nedevėjo. Mindaugas buvo pirmasis ir paskutinis Šiuo vieninteliu Lietuvos istorijoje atveju lenkų istorikai ir šian dien tebesidžiaugia, nes Lietuvos valdovam buvo dedama Lenkijos karūna. Čia galėtų būti ilgas svarstymas kitokio Lietuvos likimo, jei Mindaugo vainikas būtų išsilaikęs, o krikštas — neužstelbtas. Bet mūsų mintijimas istorijos įvykių nekeičia, o tik juos seka. Kas sekė po krikšto ir vainikavimo?

Krikštydamasis Mindaugas buvo statęs sąlygą: vokiečių riteriai turi jam padėti įveikti jo priešus. Krikštytojais statė savo sąlygą: užrašyti jiems žemių. Abi sąlygos ir tarpusavio taika, — ji truko apie dešimtį metų, — pirmu žvilgsniu atrodė nukreipta prieš

lietuvių tautą. Ji nesuprato ir negalėjo suprasti, kad bendravimas su vokiečiais nešė tik gero. Tebuvo matoma pikta: tas savinauda tesirūpi na išsilaikyti valdžioje.

Negalima sakyti, kad Mindaugui tai nerūpėjo. Padedamas Livonijos riterių, jis įveikė sukilusius žemaičių kunigaikščius — Vykintą ir Radvilą. Sūnėnas Tautvilas susitaukė ir gavo valdyti Polocką, dabartinėje Gudijoje. Polockas ir Miaskas nuo Mindaugo laikų priklausė Lietuvai daugiau kaip 500 metų. Piebuose Mindaugas įveikė Volinijos Danilą. Taika sustiprinta Danilos sūnaus ir Mindaugo dukters vedybomis. Mindaugo ryšių politika buvo pratęsta kitų didikų Lietuvos kunigaikščių. Kalavijas ir vedyų žiedas apvaldė didelius Rusijos plotus.

Vakaruose tos priemonės

negalėjo būti tokios veiksmingos. Lietuvių giminės rėmėsi gintaro marias, ne žmonių, kunigaikštis, ir tik Kastytis yra vedęs gintarinių rūmų Jūratę. Už marių lietuviai neplaukė jieskoti žmoanų ar žemųjų. Kai pradėjo atplaukti vokiečių riteriai, pasirodė, kad jų ginklai pranašesni, statomos pilys tvirtesnės, karia vimo būdas labiau išstobulėjęs. Reikėjo laiko visam tam pasisaviuoti, kad priešui prilygtum tokiom pat kovos priemonėm. Didesnė narsa ar kelis kartus didesnis skaičius tegalėjo laikinė persvara, bet tokie laimėjimai visos kovos negalėjo lemti ir nelėmė, kaip Šiaulių ar Durbės kautynės.

Mindaugas tą padėtį suprato, griebėsi krikšto, vainikavimo taikos su pranašesniu savo priešu.

(B. P.)

